

Rino Alessi u »Piccolo«, 28 X 1936

»Le fiamme del »Balkan« purificarono finalmente Trieste: purificarono l'animo di tutti. Francesco Giunta metteva Trieste davanti al proprio passato luminoso e l'aiutava a ritrovarsi: Trieste, col vigore della sua tradizione patriottica, balzava alla testa del Fascismo senza che la per-mettessero alla riscossa sentimenti e neces-sità che non fossero luminosamente spiri-tuali. Affermiamo dunque, senza tema di peccare orgoglio, che con Francesco Giunta il Fascismo triestino fu una schietta insurrezione politica, tutto sentimento, tut-ta idealità, mistica ed eroica ad un tempo: preludio folgorante, qui più che altrove della rivoluzione che doveva portare alla conquista dello Stato. Senza questa insur-rezione il problema adriatico sarebbe precipitato nella soluzione nittiana: nè avrem-mo avuto il confine sulle Alpi Giulie, nè il Fiume sarebbe stata italiana».

KAJ STORITA ITALIJA IN NEMČIJA za svoje rojake v inozemstvu

Glasilo nemškega šolskega društva »Südmark«, »Grenzland« je poročala v svoji septemski številki:

»Fašistična Italija se s posebno strastjo in s potrošnjo znatnih gmotnih sredstev briga za svoje rojake v inozemstvu. Tudi za časa abesinske vojne, ki je vpregla do skrajnosti vse državne sile, je stavila Italija za svoje rojake v inozemstvu velike svote na razpolago. Tako je bilo v proračunu zunanega ministrstva za zaščito italijanstva v inozemstvu, posebno še za italijanske šole, učitelje, za telesno vzgojo otrok in drugo določenih 43.900.000 lir. Za izredne podpore italijanskim kulturnim zavodom so stavili na razpolago 850.000 lir in za manifestacije italijanskega duševnega življenja nadaljnjih 270.000 lir.«

Tako Italija, za njo pa ne zaostaja Nemčija. Pravkar je izšla posebna knjižica, ki proglašuje mesto Stuttgart v Nemčiji za mesto inozemskih Nemcev (Stadt der Ausländerdeutschen). V knjigi pa vidimo slike prekrasnih palač v Stuttgartu, ki so name-

njena samo Nemcem iz inozemstva. Tako ima Stuttgart poleg znanega Instituta za Nemce v inozemstvu (Deutsches Ausland-Institut), kjer se koncentrirajo vse delo za inozemsko Nemce, še posebna poslopja za muzej (Auslanddeutsches Museum des DAI), ki so ga proglasili za častni spomenik nemškega dela v inozemstvu (Ehrendenkmal der deutschen Leistung im Ausland), za nemške trgovce in obrtnike iz inozemstva (Deutsches Volksheim), za nemška dekleta iz inozemstva (Viktor-Köchl-Haus) in za nemške dijake iz inozemstva, ki pohajajo tehniško visoko šolo v Stuttgartu (Deutsche Burse).

Kako pri nas? Z venca, ki so ga položili naši emigrantje na ljubljanskem pokopališču na spomenik našim bazovskim žrtvam, so odstranili trak, ki je nosil kitico iz Širokove pesmi »Umrli je Jezus«:

»Prebile petim fantom krogle so srce
In grob izkopali jim nekje,
Zasuli jih skrivaj kot stekle pse
A kje — še matj vedeti ne sme.«

OBEĆANJE TALIJANSKE DELEGACIJE

NA KONGRESU PEN KLUBA U BUE NOS - AIRESU

O pomoći našem narodu pod Italijom

U beogradskoj »Politici« od 3. o. m. piše dr. V. Popović o kongresu PEN-kluba u Buenos Airesu. Vadimo dva pasusa iz tog opširnog priloga, koji će zanimati naše čitatelje.

Apel za svjetski mir.

Kongres je usvojio predlog Julesa Romaina, da se svima nacijama uputi apel sljedeće sadržine:

U vrijeme kada opasnost od rata postaje sve veća, pisci cijeloga svijeta, preko svojih delegata na kongresu u Buenos Airesu, upućuju apel svima vladama da djeluju pomirljivo. Rat je kuga koja se može izbjeći. Vode svijeta treba da stišavaju duhove, i da budu uvjerene da će im pisci u tome pomagati svim svojim silama.

Sukob između francuske i talijanske delegacije i izmirenje.

Tekst apela za svjetski mir pročitao je na kongresu 8. septembra prije podne. Sa tekstom su se složile sve delegacije, pa prema tome i talijanska. Po podne, neočekivano, uzeo je opet riječ Jules Romain baš onda kad je imao da pretsjedava Marinetti. Kazao je da postoji jedan Marinettijev napis skorog datuma u kome se rat naziva higijenom svijeta. Romain je doveo u sumnju Marinettijevu iskrenost, pošto se Marinetti, nekoliko sati prije toga pridružio apelu za svjetski mir.

Nastao je urnebes: talijanski delegati, Ungare i Pucini, protestirali su protiv Romainovog govora bučno i dugo, i veoma uvredljivo po francusku delegaciju. Marinetti je najzad došao do riječi i objasnio da je iskreno i za svjetski mir i za odbranu svoje zemlje. Duhamel mu je odgovorio na dostojanstven i umjeren način: da on lično voli Italiju, da je prijatelj Marinettijev, da smatra da Marinetti ima prava da misli kako hoće, ali da mu sa njegovim idejama nije mjesto u PEN-klubu, čiji su glavni principi: mržnja na rat i širenje duha prijateljstva i mira među narodima.

Sukob je stvorio veoma nesnosnu atmosferu, ali je ona brzo raščišćena blagodareći miroljubivosti pretsjednika argentinskog PEN-kluba, a i drugih delegata. Francuski i talijanski delegati su se javno izvinili jedan drugom i izmirisli.

Jugoslovenska delegacija koristi se ovom prilikom da pomene povoljne rezultate do kojih se došlo prijateljskim dodirima između jugoslovenskog PEN-kluba i talijanskog. Pretsjednik talijanskog PEN-kluba, g. Marinetti, već je dao lijep dokaz prijateljstva u duhu PEN-kluba. Osim toga, na ovom kongresu, jugoslovenska delegacija dobila je obećanje od talijanske da se prijateljski duh neće izgubiti, i da se možemo osloniti na njenu pomoć u pogledu kulturnih potreba Jugoslovena koji žive u Italiji.

FAŠISTIČNI GOVOR NADŠKOFA MARGOTTIJA

Ob prilici petnajste obletnice pohoda na Rim je goriški nadškof P. Margotti poslao federalnemu tajniku v Gorici sledeće zanosno pismo:

»Ob koncu štirinajstega leta fašistične ere, ki je prinesla toliko žibljenske toplote in toliko svetlobe v našo veliko domovino, hočem izreči Vašem blagorodju, in po Vašem posredovanju vsem hrabrim soškim črnim srajcam, moja poččila.

Naj blagoslovi Bog Italijo in naj dežujejo na kralja in cesarja dobrote in

blagoslovi v veliki meri, naj podpira in tolaži v trdem delu za ljudstvo našega nadvse ljubega duceja, svetlemu geniju katerega gredo nove sreče Italije, naj Bog podeli moč in dobroto dragim mladeničem, ki so največja skrb režima in ki so najlepše nade cerkve in domovine. Vam g. Komendator moji vdanostni pozdravi, vsem ki delajo z Vami za moralno, kulturno in gospodarsko obnovo države pa obilo blagoslovov.« (Agis)

Dr. JUST PERTOT, ŠESTDESETLETNIK

Letos 30. oktobra je naš obče znani zdravnik gospod dr. Just Pertot dovršil svoje šestdeseto življensko leto. Marsikdo, ki ima priliko, da ga vidi, kako hiti še vedno na delo in s kakšno mladeniško silo se zarije v razne naše probleme, bo neverjetno zmaljal z glavo, posebno, ako pomisli na vse gorje, ki ga je moral potrpeti v svoji ožji domovini, v svojem rojstnem kraju Trstu. Pil je tudi on iz polnega kelih trpljenja: okusil je strahote koprskre ječe in še bolj proslule rimske ječe »Regina coeli«. Toda še bolj kakor lastno trpljenje je čutil on trpljenje vsega našega naroda na Primorskem. Kdor je imel priliko, globlje pogledati v njegovo dušo, je lahko videl, kako globoko je odmevala v njegovem srcu tudi najmanjša krivica, ki se je zgodila našim rojakom. Brez pretiravanja lahko trdimo, da je bil sleherni udarec našemu narodu ali kateremukoli našemu človeku na Primorskem udarec tudi zanj. Posebno za naše aretirance, obsojence in konfinirance je bil pravi oče. Če tudi ni prej morda popolnoma soglašal s tem ali onim in je dal temu svojemu razpoloženju tudi duška v ostrejši besedi, čim je videl, da je v stisku, mu je on prvi poskočil na pomoč. Toda tega ni nikomur kazal, ne morda toliko radi tega, da ne bi obračal pozornosti nase, temveč iz neke njemu prirojene skromnosti. Nikjer ni silil v osprednje, nikjer ni

fungiralo njegovo ime, povsod pa je bil zraven in sodeloval. Gotovo ni bilo področja našega življenja, na katerem ni tudi on »ril«. Bil je v pravem pomenu besede »narodni krt«. Svoje globoko sočustvovanje pa je kazal tudi kot zdravnik. Kot tak je imel najboljšo priliko, da je spoznal vso bedo našega naroda. Nedvomno je tudi danes še v najlepšem spominu pri vseh naših rojakih, ki še živijo v tako dragem mu Trstu ali ki so morali pod težo razmer kakor on pribežati v Jugoslavijo, katerim ni bil on samo zdravnik, temveč tudi tolažitelj in pomočnik. Bil je tržaški deželni poslanec.

Radi tega smo prepričani, da bodo vsi, ki so spoznali njegovo nesebično in neumorno delovanje med našim narodom na Primorskem, z nami vred gospodu dru Justu Pertotu ob njegovi šestdesetletnici izrazili najglobljo priznanje in zahvalo ter mu želeli, da bi živel še dolgo vrsto let mirno in srečno v krogu svoje družine in v vrstah naših primorskih rojakov.

POROKA

Dne 4. oktobra se je poročil v Ljubljani g. Saša Strekelj, banovinski pristav in aktivni emigrantski delavec iz ugledne primorske družine, z gospodično Doro Furjanovo, banovinsko uradnico iz Manč pri Vipavi. Čestitamo! — (Agis).

Pošaljite dužnu pretplatu!

Za jesen i zimu!

Kvaliteta odlučuje kod kupnje naših ogrtača.

Svaki ogrtač ima 100% svoju vrijednost!

Izvolite se osvjedočiti i Vi, milostiva, o kakvoći i savršenosti našeg kroja.

TIVAR odijela

MNOGI PRETPLATNICI REKLAMIRAJU

zadnji i predzadnji broj lista. Oba ta broja su bila zaplijenjena pa molimo pretplatnike da to uvažuje.

Budući da je tek nekoliko pretplatnika dobilo slučajno posljednji broj, to ovog puta štampamo nezaplijenjeni dio posljednjeg broja povećan sa dvije stranice novoga materijala, koje računamo kao broj od ove sedmice.

Prireditev »Soče in Tabora«

Vljudo Vas vabimo na prireditev »Soče in Tabora« s sestankom slovanskih narodnih noš, ki bo v soboto, dne 7. novembra 1936 ob 20. uri v veliki dvorani na Taboru. — Spored: Godba: Državna himna; Pozdravni govor (dr. Jože Dekleva); Akademski oktet: Emil Adamič »Zdravica«; France Marolt »Fantje so po vasi šli; Mešani pevski zbor »Tabora«: »Drežniška« (goriška narodna); »Se davno mračili« (goriška nar.); St. Premr »Slovanska pesem«; Akademski oktet: France Marolt »Kaj, kaj b' jaz teb' dau«; Filip Terčelj »Naše gorice«; — Otvoritev plesa: »Kraljevo kolo«; »Slavjanka« (plešejo slovanske narodne noše); »Lz Banje idje«; »Bitollika«; — Prosta zabava s plesom. — Obleda navadna. — Vstopnina samo 5 Din.

Prireditve v Ptuj

Za Vse Svete se je tudi naše društvo na skromen a lep način oddolžilo spominu Bazovice, Gortana in Habina. Ob veliki udeležbi narodno-zavednega občinstva in zastopnikov društev je opravil tukajšnji prošt g. Greif z asistenco duhovščine žalne molitve ob improviziranem grobu iznad katerega se je dvigalo šestero lesenih križev z imeni mladih, narodnih žrtev. Pevski zbor železničarjev pod vodstvom učitelja g. Kafola je zapel »Oj, Doberdob«. Na vse prisotne je napravila ta skromna a prirčna žalna svečanost kar najgloblji vtis.

Dne 10. t. m. ob 20. uri v »Mladiki« priredi naše društvo skupno z ostalimi narodno-obrambnimi društvi v Ptuju rapalski večer. Na rasporedu je dalje in zanimivo predavanje o Primorskem s skriptičnimi slikami in recitacijami. Vse članstvo vabimo, da se brez-pogojno udeležijo tega večera, vse ostalo narodno meščanstvo pa najljubšeje vabimo obilni udeležiti. Vstopnine ni, pobirali se bodo le prostovoljni prispevki. Ves zavedni Ptuj naj bo tega dne zbran v »Mladiki« da pokazemo, da je naša neodrešena domovina boleče vprašanje vsega naroda! L. P.

Sjednica sekcije medjusobne pomoči društva »Istra« u Zagrebu

Umoljava se da članovi odbora »Sektije za medjusobnu pomoč« dodju nefaljeno na odborsku sjednicu ove sekcije, koja će se održati u subotu dne 7. o. m. u 7 sati na večer u prostorijama društva »Istra«. Zerjavčeva ul. 7. — Za pročelnika: Milić.

KLODIČ ANTON SABLADOLSKI STOLETNICA ROJSTVA VELIKEGA BENEŠKEGA SLOVENCA

Dne 10. novembra poteče sto let odkar se je rodil v Klodičih v Beneški Sloveniji Klodič Anton, vitez Sabladolski, velik šolnik. V teh dneh poteče tudi sedemdeset let odkar so Italijani zasedli Beneško Slovenijo in je tem pomembnejše, da se spominjamo njenih velikih mož, ki so mnogo storili ne samo za svojo ožjo domovino — Beneško Slovenijo, temveč tudi za ostalo slovensko zemljo. Eden teh je Klodič Anton, iz zavedne slovenske družine, ki je dala že mnogo zglednih mož. Ni bil samo znan kot dober šolnik, ampak se je udeleževal tudi na literarnem polju kot pesnik in pisatelj.

Njegovi starši so bili navadni kmetje. Na njih željo je študiral gimnazijo in bogoslovje, da bi postal duhovnik. Studentoval je v Gorici in Trstu. Pred posvetitvijo v mašnike pa je opustil svečeniški stan, odšel na Dunaj in pričel študirati klasično filologijo, ki ga je bolj mikala. Služboval je kot profesor najprej v Splitu, Trstu in Gorici. Tu je postal deželni šolski nadzornik. Leta 1870 je bil premeščen v Poreč, kjer je imel šolsko nadzorništvo za Istro. Potem je postal šolski nadzornik za Štajersko in končno za Primorsko v Trstu. Leta 1902 pa je stopil v pokoj. Visoka pozicija v šolski stroki mu je pripomogla, da je lahko uveljavil svoje namere. Njegova zasluga je bila, da je izborno organiziral šolstvo na Primorskem, s tem je njegova velika zasluga posredno tudi za vse naše kulturno življenje in narodne vztrajnosti. Napisal je povest slovenskega šolstva na Primorskem. Do prevrata l. 1918 je bilo naše šolstvo na Primorskem bolj slovensko kot na Kranjskem, da ne govorimo o Štajerski in Koroški. V latinščini je izdal razpravo o Horaciju (Trst 1873) grško slovno v italijanskem jeziku (1870) slovensko razpravo »O narečjih beneških Slovencev« (Peterburg 1878) in nemško o slovenskem jeziku in slovstvu na Primorskem in Dalmaciji. S pesnikom Pagliaruzzijem Krilanom sta si bila v svaštvo in je oskrbel izdajo njegovih spisov, sam pa je l. 1868. spisal klasično igro »Novi svet«, kateri je potem spremenil naslov v »Materin blagoslov«. L. 1912 pa je izdal romantični ep »Livško jezero«. — Umrli je 15. februarja 1914. v Trstu. — (Agis).

DR. VALTER BOHINEC PRIVATNI DOCENT

Na geografski stolici ljubljanske univerze bo pričel s predavanji v zimskem semestru dr. Valter Bohinec, profesor na III. drž. real. gimnaziji. Čestitamo!